

לכבוד חברי וועדת הכלכלה

לכבוד חברי וועדת הכלכלה
 אנו מבקשים לצרף את המסמכים הבאים, על מנת להראות כיצד מטרת ה"רפורמה" שנעשתה בוועדת הכלכלה, באה לחסל את ענף הדיג ולא לאושש אותו.
 אנו מביאים כאן מדבריהם של בכירי אגף הדיג, ד"ר אורן סונין, מנהל תחום דיג ימי באגף הדיג, ושל ד"ר דור אדליסט, מנהל סקרי הדגה של אגף הדיג.
 וכן של ד"ר דני גולני, מבכירי הביולוגים הימיים באגן ים תיכול מזרח ממסכים אלו תוכלו לראות כי השלל הכולל בדיג הימי, שהיה יציב משנות ה-90 ועד הרפורמה שנעשתה ב-2016, ירד בכחמישים אחוזים.
 הסבה היחידה לירידה בשלל אינה בשפעת הדגים (על כן לא הייתה ירידה כלל קודם), אלא נובעת מסט ההגבלות הבלתי נתפסות שכל תפקידן חיסול הדיג בישראל.
 הרפורמה היא בבחינת "העובדה כי לא החל"ט, לא הרט"ג ולא אגף הדיג מזדעקים נוכח הירידה שהובילה! משפט שלמה. שתיקתם מעידה על כך שזו הייתה כוונתם.
 חיסול המשאב ולא אישושו
 אם היה אכפת להם ולו במעט מהדג, הדיג והציבור, שלושת נדבכי ניהול ממשק דיג, הם היו מזדעקים על השבר הנורא שעובר הענף.
 כיום תקציב תחום הדיג הימי עומד על כאפס שקלים!
 משרדי האגף נסגרו. האכיפה על הדיג נמסרה לחל"ט (איפה נמשע כדבר הזה? מדוע שזה יקרה. האם זה?)
 וייתכן גם בעופות או במשק החלב
 והגרוע מכל, מנהל תחום דיג ימי, שזה תחום התמחותו ואחריותו, והוא עומד למעלה מ-10 שנים בראש המשרד, מודר לחלוטין מה"רפורמה"! נאסר עליו להגיע וועדה. להביע דעתו. לכתוב מסמכים. להפגש עם מקבלי החלטות.
 זוהי נורת אזהרה מהבהבת. כיצד ייתכן הדבר?
 רק ביום חמישי האחרון הוא אמר בישיבה עם מנכ"ל משרד החקלאות היוצא: אין אג'נדה לאגף הדיג לגבי הדיג הימי. לא בוצעה רפורמה בדיג הימי. האגף נכנע לגחמות של החל"ט וככה זה נראה. לא יעדים. לא מחקר. לא תקציב. משרד החקלאות יודע לבצע רפורמה כאשר הוא מעוניין. אני קורא למשרד החקלאות לפתוח לאלתר את תקנות הדיג ולבצע רפורמה אמיתית בדיג הימי בים התיכון!
 כשבכירי אגף הדיג הימי אומרים את הדברים האלה, אנו מבקשים לפתוח לאלתר את תקנות הדיג לבדיקה ולדיון, ובלי כל ספק, מבקשים מהוועדה להביע את תמיכתה במתן פיצויים, על תקופת ההשבתה ב-2020, כפי שהיה ב-2018 וב-2019.
 כמו כן אנו מבקשים כי יובהר לאגף הדיג כי לא ייתכן מצב בו מתקיימת השבתה ללא תקציב מראש ובכל שנה צריכים הדייגים, לא ייתכן כי ברור כי אגף הדיג מכיר בעובדה כי מגיעה תמיכה פיצויים לדייגים להגיש בגץ ולנהל מלחמה מחדש, על מה שברור מאליו

גיל ססובר
 מזכיר איגוד הדייגים בישראל

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
אגף לדיג ולחקלאות מים

15 אפריל 2019

לכבוד:

גב' דלית זילבר – מנהלת מנהל התכנון, יו"ר הולחוף
גב' רונית מזר – רא"ג בכיר לתכנון ארצי, מנהל התכנון וממ"ק יו"ר הולחוף.
גב' עדי אלון – מזכירת הולחוף.
חברי הולחוף.
אנשי הוועדות לתכנון ארצי- מנהל התכנון.
מנהלת תחום ים וחופים: גב' ענת אריאלי
ממונה פרויקטים: גב' חני דודי
פרנסית תמ"א 13: גב' רעיה שילה

שלום רב.

הנדון: המשך קיומו של הדיג בים התיכון הישראלי.

בתקופה האחרונה, מופנה אליכם חומר רב מהחברה להגנת הטבע, בנוגע לניהול ממשק הדיג בישראל.

פניות אלו המשקפות לכאורה את עמדתו של הציבור הרחב, עלולות להוות גורם מטעה בתהליכי התכנון וקבלת ההחלטות.

מחובתי להפנות את תשומת ליבכם ולשים דברים על דיוקם בנוגע לעובדות הקשורות לניהול ממשק הדיג בישראל, זאת כדי שהחלטות שיתקבלו בנושאים אלו יוכלו להיות שקולות ולייצג באמת את האינטרס הרחב של אזרחי המדינה.

רקע מקצועי של כותב המסמך:

במסגרת עבודתי בשירות המדינה, אני פועל במסגרת האגף לדיג וחקלאות המים משנת 1989. 30 שנה של פעילות מגוונת ואינטנסיבית, הן במחקר, כולל מחקר מעשי, במסגרתו ביליתי על גבי ספינות הדיג מאות רבות של ימי ים, הן במסגרת איסוף וניתוח נתוני שלל ומאמץ דיג לאורך השנים, הן במסגרת קביעת מדיניות ונהלים, כמנהל תחום דיג והן בנושאי חקיקה – בעיקר בנוגע לפקודת הדיג ותקנותיה.

בנוסף לניסיון מעשי של 30 שנה, כבר למעלה מעשר, אני מחזיק בתואר PhD, אותו קיבלתי מאוניברסיטת חיפה על עבודת דוקטורט בנושא: **ניהול ממשק הדיג בישראל.**

בנוסף לכך, שימשתי כנציג משרד החקלאות ללוות את החוק לשמירת הסביבה החופית התשס"ד-2004 בכנסת והייתי נציג משרד החקלאות (האגף לדיג וחקלאות המים), בשנותיה הראשונות של הוועדה לשמירת הסביבה החופית (ולחוף).

הכשרתי, תפקידי וניסיוני, מאפשרים לי להיות מומחה בתחום הדיג. כמומחה, אבקשם לעיין במסמך קצר זה, שיעמוד כנגד מלל רב ומסמכים אין קץ, אליהם נחשפתם בשנים האחרונות בנושאי הדיג, כדי שתוכלו לקבל תמונה קצת יותר מאוזנת בבואכם לדון ו/או להחליט בנושאים שבנדון.

ד"ר אורן סונין מנהל תחום דיג, מעגן הדיג שביט – קישון, ת.ד. 1213 קרית חיים 26105

טל' 04-8418853, פקס 04-8418854, נייד 050-6241658

orens@moag.gov.il

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

מבוא :

המטרה העיקרית במסמכים אותם מפיצה החלה"ט בהקשר לנושאי דיג, אינה נסתרת – הפסקה של פעילות דיג המכמורת הישראלי.

בהקשר זה, חשוב להבין כי כמו גם ענפי הדיג האחרים, ענף דיג המכמורת הנו ענף דיג לגיטימי לחלוטין, שבא לספק את הביקוש העולמי, שגדל כל הזמן, לדגים טריים ואיכותיים המצויים בימים ובאוקיאנוסים והמהווים משאב טבעי מתחדש.

ענף דיג זה קיים בכל מדינות הים התיכון ובכל מדינות העולם השוכנות לחוף ים, בעל מצע רך המאפשר את פעילותו.

יש להדגיש כי דיג המכמורת מתקיים גם בשטחי הדיג של המדינות המובילות בנושא השמירה על הסביבה הימית כמו ניו-זילנד, אוסטרליה, מדינות האיחוד האירופאי, קנדה, ארה"ב, וכמובן במדינות אסיה ודרום אמריקה.

הסיבה לכך פשוטה, אין כיום דרך אחרת לנצל את משאבי הים והמדינות כולן, כולל ישראל, עומלות בעשורים האחרונים כדי לנהל ענף דיג חשוב זה באופן מקיים המנצל נכונה את המשאב מצד אחד ושומר על המערכות האקולוגיות מצד שני.

ענף דיג המכמורת מלווה את ישראל מימיה הראשונים של המדינה והעוסקים בענף דיג זה, חלקם פעילים עד היום, נחשבו ל"כובשי הים" והיו חלק בלתי נפרד מהמאבק הציוני להקמת מדינה עצמאית המספקת את צרכיה ומבטיחה מזון לתושביה.

הספינות כולן היו מגויסות לחיל הים ומהוות גם היום עזר לחיל, בהגנה על חופי הארץ.

לכאורה, ניתן לחשוב כי ימים אלו חלפו ואינם עוד, ישראל הנה מדינה אחרת כיום, את הים כובשים היום חברות המפיקות ממנו גז, וחיל הים אינו זקוק עוד לעזרה, אך כל נשכח שני דברים :

- א. ענף דיג זה מספק מגוון רחב מאד של מעלי חיים ימיים מסחריים, המבוקשים עד מאד, נדרשים על ידי תושבי ישראל ולא יכולים להיות נידוגים בדרכים אחרות.
- ב. הדיג הישראלי ובתוכו גם דיג המכמורת, היה כאן זמן רב לפני שהעזנו לחלום כי נוכל להיות מעצמת גז וימשיך לפקוד את מימי הים התיכון הישראלי, גם שנים לאחר שנשכח שהיה כאן פעם גז. זהו עניין של מסורת ותרבות המלווים את כל מדינות הים התיכון וגם את ישראל.

תוכלו לומר אולי: " נהיה אנחנו הראשונים והמובילים להפסיק ענף דיג זה " .
באמרום זאת, קחו בחשבון כי דווקא בארץ, בהשוואה למקומות אחרים בעולם, בעקבות סט תקנות הדיג האחרונות וצמצום צי הדיג במקביל, הרגולציה וההגבלות על ענף דיג זה הן מהמחמירות כבר עכשיו וניהול ממשק הדיג הישראלי נחשב כיום כמוביל בהיבטים המקיימים והסביבתיים שבו.

כל זאת כאשר מלכתחילה צי הדיג הישראלי בכלל וצי המכמורת בפרט הנו אחד מצי הדיג הקטנים בעולם כולו.

ניהול ממשק דיג באופן מקיים, המתייחס אל הסביבה הימית בו הוא מתקיים, מהווה עמוד השדרה בהחלטותיהם של מנהלי ממשק הדיג בעולם המערבי וכאמור, ניתן לומר שלאחר שנים רבות של הזנחה, כיום ישראל נמצאת בין המדינות המובילות והיד עוד נטויה.

תקנות הדיג הקיימות כיום מכילות בתוכן במגוון רב של הגבלות על פעילות הדיג ובמיוחד על פעילות דיג המכמורת :

- א. הגבלות בזמן : עונות בהן חל איסור גורף לבצע כל פעילות דיג.
- ב. הגבלות במרחב : שטחים בהם חל איסור גורף לבצע כל פעילות דיג (וזאת בתקנות הדיג עצמם- בנוסף לשמורות טבע ימיות המוכרזות על ידי הרטי"ג ושטחים ימיים אחרים הסגורים מסיבות ביטחוניות ואחרות).

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

ג. הגבלות על ציוד הדיג עצמו : במיוחד על כמות הציוד וגודל עיני רשתות הדיג.

לכן, הניסיון להראות תמונה בה כל אחד עושה בים מה שהוא רוצה ואיפה שהוא רוצה, אינו במקומו. כמו גם השימוש החוזר במונחים : "נחרש", "נחרשה", "נחרשת", "חריש", "חרישת הקרקעית", שנועדו ליצור דרמה מיותרת סביב שיטת דיג שבאה במגע עם קרקעית הים.

יותר מכך, החלה"ט סותרת עצמה לחלוטין בנושא זה, מכוון שאחד מהטיעונים שלה להפסקת דיג המכמורת הינם השימושים האחרים המתקיימים במרחב הימי והעובדה כי : " לא יותרו כמעט שטחים המאפשרים גרירה רציפה של רשת המכמורת...."

חשוב לזכור כי למרות כל הנאמר באופן נחרץ במסמכי החברה להגנת הטבע השונים, הסיבה היחידה שענף דיג זה מתקיים נובעת מביקוש – ביקוש של אזרחי המדינה לדגה טרייה, איכותית ומיטיבה עם בריאות האדם, שענף דיג זה מניב.

האמירה כי זהו משאב ציבורי ולכן אין לתת אותו בידיהם של קומץ, אינה אלא דמגוגיה שמסוכן להיסחף אליה, שהרי הדייגים נמנים על הקבוצה, אכן קטנה, שלקחה על עצמה להביא דגים טריים לשולחנותינו, תוך כדי שהם מחרפים נפשם לא פעם ולא פעמיים, בצאתם אל הים הגדול.

אמירה דמגוגית זו יכולה להיאמר לגבי כל משאב אחר, שהרי לא כל אזרחי הארץ חקלאים ואדמות הארץ מעובדות על ידי מעטים מאתנו, שלא לדבר על מחצבים ומשאבים לאומיים אחרים.

כמי שמכיר היטב את הדייגים ואת אורחות חייהם, אין רבים ביננו שירצו להחליפם, כך שהאמירה הזו, אין בה רק דמגוגיה אלא גם ניתוק מהמציאות וזלזול בקבוצה ייחודית העומלת עמל רב כדי למצוא פרנסה ולהביא את אוצרות הים לשולחנו.

אז מה בעצם העניין...?

לכאורה, חלק מכוונותיה של החברה להגנת הטבע מוצנעות בתוך המלל הרב והניסיונות אין קץ להפוך את הדיג הישראלי בכלל ואת דיג המכמורת בפרט ללא לגיטימי. אחד ממשפטי המפתח במסמכים הרבים הנשלחים אליכם, אשר חוזר על עצמו כמנטרה בנוסח כזה או אחר הנו :

" המידע המקיף הקיים באשר לפגיעתה האקולוגית והכלכלית החמורה של שיטת המכמורת שמהווה סיכון חמור לסביבה הימית, פוגעת במרבית הדייגים בישראל ומסכנת תשתיות."

מעבר לאפשרות הלכאורית, כי משפט זה, אינו אלא ניצול ציני לכאורה, של מלכ"ר, שזכה לאורך שנים בהכרה ובהערכה רבה מהציבור, לצורך קידום אינטרסים שאינם חלק מהמנדט שמלכ"ר זה קיבל ובשמו הוא מקבל כספי תרומה וכספי מדינה לרוב, (שהרי ממתני החברה להגנת הטבע דואגת לתשתיות של חברות הגז בים ?)

כדאי יהיה לנסות ולפרק את המשפט הזה למרכיביו כדי להבין את המהות שלו ואת הכוונות המסתתרות, לכאורה, מאחוריו.

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
אגף לדיג ולחקלאות מים

נתחיל מהסוף :

א. " מסכנת תשתיות "

מי שקורא את הניירות הרבים שמשפקת לנו החלה"ט (שמירה על עצים כנראה לא באג'נדה), נתקל פה ושם בנושא זה החוזר על עצמו באופנים רבים לדוגמא :
" סיכון למשתמשים אחרים (דייגים ותשתיות) ",
" פגיעה בתשתיות קוויות " ועוד.

לא ארחיב בנושא אך אשתף בתמיהתי, ממי קיבלה החלה"ט מנדט לדאוג לתשתיות התת ימיות בים התיכון.
לתמיהה זו אוסיף שאלה נוספת : החלה"ט תוקצבה ועדיין מתוקצבת, במיליוני שקלים לצורך קמפיין אגרסיבי, רב שנתי, שחלק בלתי נפרד ממנו הנו הפניות הרבות גם אליכם, לחסל את דיג המכמורת הישראלי ולהגביל את שאר ענפי הדיג.
כאשר ביקשו גורמים אחדים לברר את מקור הכספים המשמשים לקמפיין, לא ניתן היה לקבל תשובה ברורה.
הכספים הועברו ל"יד הנדיב" ומשם לחלה"ט, על ידי גורמים, שלי לפחות אינם ידועים.

איני מתיימר לפתור את התעלומה ואף לא לרמוז על הקשר בין שני נושאים אילו – שמירה על תשתיות ומימון קמפיין, אך רואה חובה לשאול באופן ברור :

**מדוע אין שקיפות לגבי הגורם המממן את החלה"ט לטובת נושאים אלו ?
מהו המקור התקציבי לקמפיין שבמרכזו הפסקת דיג המכמורת הישראלי ?**

אלו הן שאלות לגיטימיות שיש לשאול בכל מדינה מתוקנת ואני מצפה מהחלה"ט להשיב עליהן.

קיים נושא נוסף המתקשר לעניין זה שראוי לדעת :
במסגרת לחץ כבד מאד של אנשי החלה"ט על גורמים שונים במשרד החקלאות, ובוועדת הכלכלה של הכנסת, אושרו שתי תקנות בפקודת הדיג, תקנות השנויות במחלוקת :

1. תקנה המרחיקה את דיג המכמורת מהחוף עד לעומק של 40 מטרים (ברוב מדינות הים התיכון הדיג הזה יכול להתבצע עד לעומק של 30 מטרים).
2. הפסקה טוטאלית של פעילות ענף דיג המכמורת מחוף דור וצפונה.

בהתאמה לתקנות אלו :

1. צינור הגז, המוביל גז לאורך חופי הארץ, טמון מתחת לעומק מים של 30 מטרים.
2. אסדת הגז של לווייתן, מוצבת בימים אלו מול חוף דור, התשתיות לאסדה, (עד כמה שידוע לי), מגיעות מצפון.

לא קל להאמין בצירופי מקרים כל כך מדויקים, אוכל רק לומר שפקודת הדיג אמורה לעסוק בניהול משאבי הדגה ולא בניהול משאבי הגז.

ב. " פוגעת במרבית הדייגים בישראל "

כל נושא האינטראקציה בין שיטות הדיג השונות נופל תחת אחריותו של שר החקלאות במסגרת פקודת הדיג ותקנותיה, השר בעזרתו של פקיד הדיג הראשי, עוסק ברגולציה שתפקידה בראש ובראשונה, שמירה על המשאב ובמידה רבה, גם הניצול יעיל ומקיים של אותו משאב.

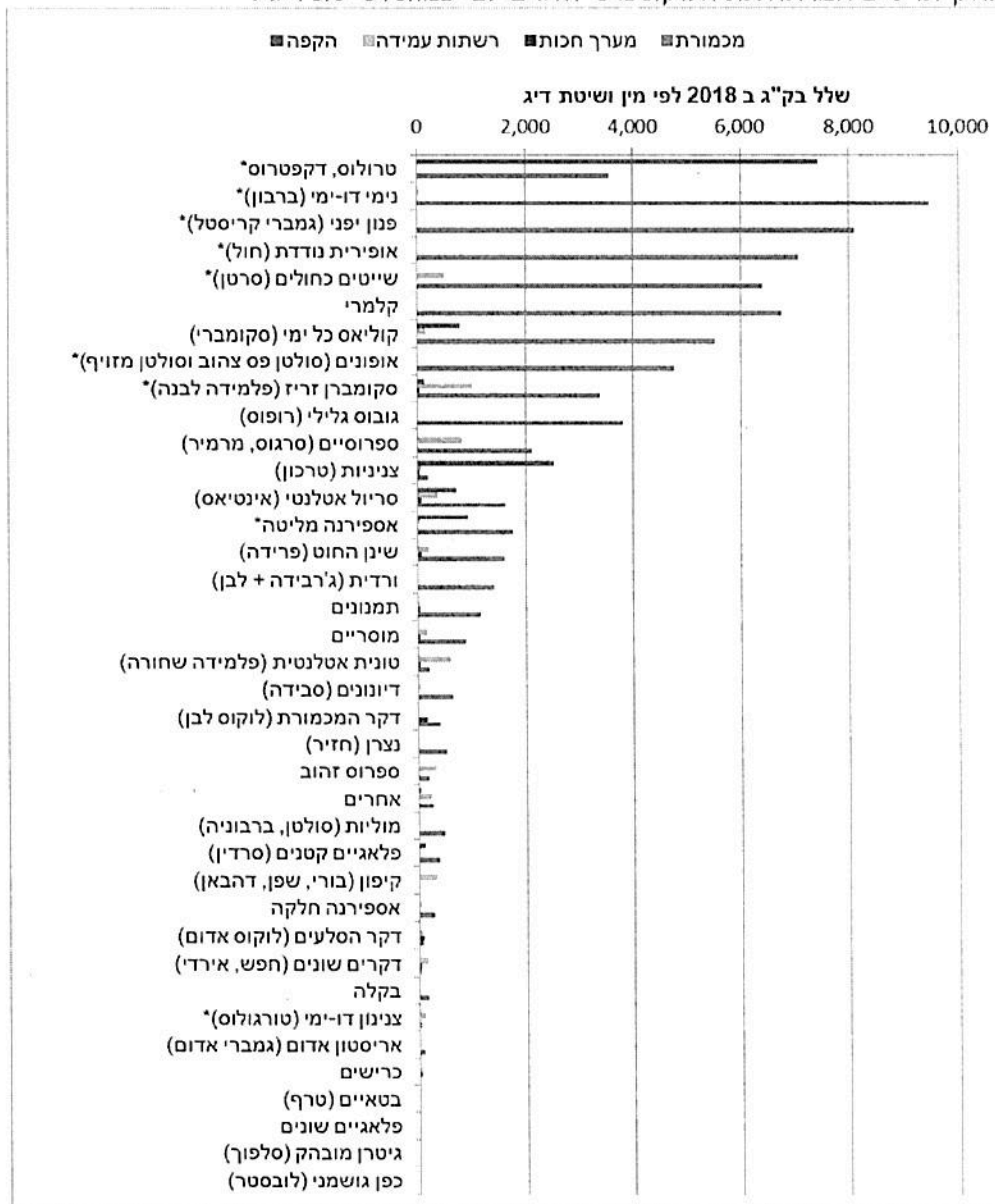
מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

אינטראקציה שלילית בין שיטות דיג, או בין קבוצות דייגים מטופלת בכל העולם על ידי תיקון של תקנות מתאימות, ביסוס מדיניות מתאימה והדברות.

הוצאת שחקן ראשי מהמשחק – במקרה זה, דיג המכמורת, אינה רלוונטית מהסיבה הפשוטה כי הרוב המכריע של מיני בעלי הדגים המסחריים הנידוגים במסגרת פעילות ענף דיג המכמורת, נידוגים אך ורק בעזרת שיטת דיג זו – שיטות דיג אחרות אינן ישימות לגבי מיני דגים אלו והוצאת שחקן מרכזי החוצה לא תחלק את שלל הדיג של ענף דיג זה בין קבוצות הדיג האחרות, כפי שמנסה החברה להגנת הטבע להטעות את הציבור לאורך כל הקמפיין שלה מתחילתו.

להלן תרשים המראה את חלוקת מיני הדגים לפי כמות ושיטת דיג :

ד"ר אורן סונין מנהל תחום דיג, מעגן הדיג שבטיט – קישון, ת.ד. 1213 קרית חיים 26105

טל' 04-8418853, פקס 04-8418854, נייד 050-6241658

orens@moag.gov.il

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

לצערי, חלק מהקמפיין של החלה"ט לווה בתקיעת טרזו בין קבוצות הדייגים השונות ובהגברה מלאכותית של נושאים במחלוקת. שיטה זו של הפרד ומשול במקביל לעבודה אינטנסיבית מול התקשורת משמשת גם כיום את החלה"ט במטרה להפוך את ענף דיג המכמורת ללא לגיטימי. משאבים רבים הוקצו למטרה זו ואכן, כמעט כל ילד יודע להגיד היום כי ענף דיג זה "הורס את הים", בכל הנוגע לאינטראקציה בין ענפי הדיג השונים, עיניכם רואות את הדוגמא שבתרשים המצורף, אלו נתוני אמות משנת 2018.

מרבית מיני הדגים הנדוגים בדיג המכמורת נידוגים, אך ורק על ידי ענף דיג זה. רק מספר מצומצם של מינים משותפים לכמה שיטות דיג, מינים אלו בלבד מהווים כיום מוקד לחיכוך, שיכול להיפתר על ידי שיתוף פעולה, רגולציה והדברות, ולא על ידי ניסיונות ליצור סכסוך.

בכל מה שנוגע לענף הדיג הספורטיבי, ענף דיג המצוי בתנופה ומורכב שדייגים המשתייכים לכלל הציבור הישראלי. מצד אחת מנסה החלה"ט להצטייר כמי שמגינה עליו ואף לוקחת לעצמה את החופש להיות דוברת של ענף דיג זה (כמו גם של דייגי הדיג החופי), מפנה אצבע מאשימה על פעילות המכמורת: **" והן פגיעה בתשתיות קוויות ובשימושים אחרים, ובראשם הדיג המסחרי החופי והדיג הספורטיבי!....."** (סימן הקריאה בציטוט המקורי- ההדגשה שלי).

ומצד שני, שלושה עמודים לאחר מכן, דורשת החלה"ט איסור דיג באופן גורף בעונת הרבייה, זאת כאשר הדייגים הספורטיביים יכולים לדוג באופן סלקטיבי אך ורק מיני דגים שאינם מתרבים בעונת הרבייה שנקבעה, **זאת בשל קשיי אכיפה: " בעונת הרבייה יש למנוע דיג באופן גורף,.....מכיוון שלא ניתן לבצע אכיפה יעילה כשיש מינים/שיטות שמוותר להם לדוג בעונת הרבייה, ויש מינים/שיטות שבאותו זמן אסור להם לדוג בעונת הרבייה."** סוף ציטוט. החלה"ט לכאורה, כך נראה, תהיה מי שתחליט מה ניתן ומה לא ניתן לאכוף.

יש לציין בהמשך לכל האמור מעלה, כי ניהול ממשק דיג נשען על שלושה גורמים:

- א. איסוף וניתוח נתונים לגבי הדינאמיקה של אוכלוסיות הדגים.
- ב. קבלת החלטות, יצירת מדיניות ותיקון תקנות.
- ג. אכיפה.

הגוף האוכף כיום הנו רשות הטבע והגנים הלאומיים אשר צויד בכוח אדם ובאמצעים הממוננים, גם על ידי משרד החקלאות. יש ביכולתו לבצע אכיפה, כמו בכל מקום אחר בעולם. מדוע למנוע מדייגים הפועלים בשעות הפנאי את עונת הדיג העיקרית שלהם?

- ג. **"לפגיעתה האקולוגית והכלכלית החמורה של שיטת המכמורת שמהווה סיכון חמור לסביבה הימית,"** נניח לרגע את הנושא הכלכלי בצד שהרי, אם ענף דיג זה אינו כלכלי אין באפשרותו להמשיך ולהתקיים, כך שהדאגה לכלכליותו מאד מעודדת, אך אינה רלוונטית. נתמקד לכן בנושא היחיד מבין אלו המוזכרים מעלה, בו החלה"ט אמור בעצם לעסוק: **הסיכון לסביבה הימית:**

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

אומר זאת בפשטות ובאופן ישיר:
דיג המכמורת הנו דיג בעייתי מבחינת האינטראקציה שלו עם הסביבה הימית.
שיטת הדיג הנה הפחות סלקטיבית מכל שיטות הדיג האחרות.
שיטת הדיג באה באינטראקציה עם קרקעית הים, יותר מאשר כל שיטות הדיג האחרות.
שיטת דיג זו רלוונטית שלטחים נרחבים יותר בהשוואה לשיטות הדיג האחרות.
כל זאת נכון.

נושאים אלו מטופלים בישראל, כמו גם במקומות אחרים בעולם על ידי מי שקבלו מנדט לנהל ממשק דיג מקיים ואחראי.
הטיפול נעשה בשיתוף פעולה עם גורמים רבים, גם סביבתיים, ולראייה שיתוף הפעולה הקיים בנושא בין משרד החקלאות ואגף הדיג שלו, לבין רשות הטבע והגנים הלאומיים וכמובן גם עם, לא אחרת מהחלה"ט עצמה, שהייתה שותפה לאורך כל תהליך קבלת ההחלטות בנושא.

לצורך טיפול בנושאים אלו, נוצרו תקנות.
כל אחת ואחת מהן נועדה להגביל את פעילות הדיג ולהכניסו תחת מסגרת של ניצול מקיים.
בואו לא נטעה – מדובר בניצול של משאב.
לצד, לא ניתן לספק ביקוש ללא ניצול של הטבע ומי שאומר אחרת כדאי שייזכר רגע:
א. היכן בנוי הבית שלו ומה היה שם קודם.
ב. מהיכן באים הפירות והירקות שלו ומה היה שם קודם.
ג. מהיכן באה הכותנה לייצור הבגדים שלו ומה היה שם קודם.
ד. ובעצם מהיכן מגיעים כל מוצרי הצריכה של החברה האנושית ועל חשבון מה הם מתקיימים ומיוצרים, כדי שנוכל אנחנו להתקיים.

חשוב מאש להבין כי דווקא פעילות הדיג, בהשוואה לכל פעילות מנצלת אחרת של האדם את סביבתו, משפיעה פחות על הסביבה.
חד וחלק, פעילות הדיג מנצלת את הסביבה פחות מכל פעילות חקלאית או תעשייתית אחרת, שהרי ההשפעה והאינטראקציה של ליקוט וציד שונה באופן ברור מכל הפעילויות החקלאיות והתעשיות עליהן נסמכת החברה האנושית.

הטענה שיש להמשיך בכל הפעילויות האחרות אך להימנע מהדיג רק בגלל שנושא זה חם מבחינה תקשורתית ואנו מעוניינים להצטייר כמי שתורם לסביבה, יש בה משום צביעות מתחסדת שאין לה מקום במוסדות תכנון שתפקידן הרשמי, ניצול נכון, יעיל ומקיים של הסביבה, לטובת החברה האנושית.

כמובן שבד בבד יש למצוא ולמצות את כל הדרכים כדי לעשות זאת באופן מקיים ובכך בדיוק עוסקים הן במשרד החקלאות, הן במשרד להגנת הסביבה, הן במשרד האנרגיה והתשתיות והן במוסדות האחרים הפועלים לטובת צמיחה והצלחה חברתית וכלכלית.

החלה"ט תרמה תרומה משמעותית בנושא זה, אודה ואומר כי הייתה זו החלה"ט שגרמה לרגולטור להיזי עצמו ולמלא את תפקידו אחרי שנים של הזנחה.

על כך יש להסיר את הכובע ולהודות לפועלה, אך בין פעילות לגיטימית לשמירה על משאבים וסביבה, לבין חיסולו של הדיג הישראלי, קיים הבדל משמעותי, חוסר מידתיות, חוסר הצדקה וכאמור, כפי שבא לידי ביטוי, לכאורה גם אפשרות למניעים שאינם ענייניים.

מדינת ישראל
 משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 אגף לדיג ולחקלאות מים

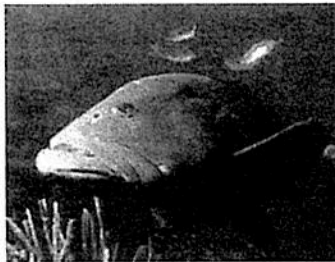
אם נתייחס לנושא ה " סיכון חמור לסביבה הימית " ולשמירת הטבע, נושאים בהם כן אמורה החלה"ט לעסוק, נמצא כי המסמכים המוצגים מלאים באי דיוקים, בהטעיות, בדוגמאות שאינן רלוונטיות, מארצות רחוקות, בהצגה מגמתית של מחקרים תומכים והסתרתם של מחקרים סותרים.

דוגמא לכך אפשר לראות בהתייחסות לדיגי הדקר :

במסמכים אותם מפיצה החלה"ט נכתב בין השאר : " הדקרים מצויים בסכנת הכחדה בישראל. בהתאם, יש להעביר את האחריות על מינים אלה אל רשות הטבע והגנים באמצעות קביעתם כערכי טבע מוגנים. "

אם נבדוק כיצד מתייחסים הגופים הקובעים מי אלו המינים המצויים בסכנת הכחדה, נראה שהתמונה אחרת : רק אחד מתוך החמישה מוגדר כדג בסכנת הכחדה. שאר המינים אינם מוגדרים כמיני דגים הנמצאים כלל בסיכון :

דקר הסלעים

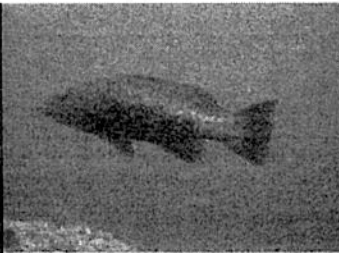

מצב שימור

סכנת הכחדה (EN)^[1]

דוקרנית אדומה

מצב שימור

ללא חשש (LC)^[1]

דקר אלכסנדרוני

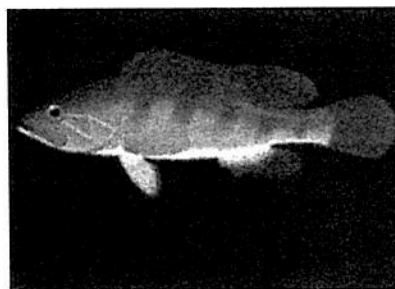

מצב שימור

מצב שימור: אין מספיק נתונים

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

דקר חיפני
מצב שימור

מצב שימור: אין מספיק נתונים

[1]

מיון מדעי

ממלכה:	בעלי חיים
מערכה:	מיתרניים
על־מחלקה:	דגים
מחלקה:	מקרני סנפיר
סדרה:	דקנאים
תת־סדרה:	דמוי־דקר
משפחה:	דקריים
סוג:	דקר
מין:	דקר חיפני

שם מדעי

Epinephelus haifensis

מצב שימור

קרוב לסיכון (NT) [1]

השר להגנת הסביבה שוכנע שאכן מדובר בהטעיה ועצר את תהליך הפיכתם של ארבעה, (מתוך חמישה) מיני דקר מלהפוך לערך טבע מוגן, (לגבי המין החמישי, עדיין לא התקבלה החלטתו), כמו גם מיני דגים רבים אחרים אותם ביקשו בחלה"ט להפוך, ללא כל הצדקה, למינים מוגנים.

לא ברור אם כך, מדוע ממשיכה החברה להגנת הטבע לנסות ולהטעות את מקבלי ההחלטות. מה שכן ברור, מעל לכל ספק, כי במידה והיו מצליחים אנשי החלה"ט לגרום לשר להגנת הסביבה להכריז על מינים אלו ואחרים כעל ערכי טבע מוגנים, לא היה זה רק סופו של ענף דיג המכמורת, אלא, וללא כל הצדקה כאמור, גם סופו של ענף הדיג החופי, אשר הדייגים העוסקים בו עובדים בשיטות דיג מסורתיות, מפרנסים מאות רבות של משפחות ומספקים דגים טריים ובריאים לצרכן הישראלי.

יש להוסיף לכך את העובדה כי תקנות הדיג, שאושרו בוועדת הכלכלה של הכנסת בשנת 2016, (כאשר החלה"ט כאמור, שותפה מלאה בהבאתן של תקנות אלו לדיון בוועדה), משפרים וישפרו באופן ניכר את מצב אוכלוסיות הדגים בכלל ואת מצבם של כל מיני דגי הדקר בפרט, ויגנו על מיני דגים אלו בתקופת הרבייה.

לגבי דגי הטונה המצב אינו שונה :

סך כל דגי הטונה כחולת הסנפיר המאושרים לדיג המזרח האוקיאנוס האטלנטי ובים התיכון יחד, על ידי המדינות השונות החברות בארגון ICCAT, יעמוד על **36,000 טון** בשנת 2020.

בשנה שעברה דגו המדינות השונות 28,200 טון. מגמה זו של עליה בהקצאות הדיג המאושרות למדינות השונות, מדברת בעד עצמה בכל הנוגע להתאוששות מין זה, מחקרים שנעשו מצביעים על התאוששות אוכלוסיות דגי הטונה כחולת הסנפיר ובהתאם לכך, הגוף האמון על ניהול ממשק הדיג של דגים אלו בחצי כדור הארץ הצפוני, החל להעלות את המכסות לדיג של דגים אלו באופן הדרגתי.

בארץ לעומת זאת, נידוגים בסך הכול כ - **50 טון** של דגים אלו, כאמור מול 28,200 טון שנידוגים בימים אלו ו 36,000 טון שידוגו המדינות השונות בשנה הבאה.

החלה"ט כאמור, דורשת להפסיק כליל את הדיג של מיני דגים אלו בישראל, על שום מה !

ד"ר אורן סונין מנהל תחום דיג, מעגן הדיג שביט - קישון, ת.ד. 1213 קרית חיים 26105

טל' 04-8418853, פקס 04-8418854, נייד 050-6241658

orens@moag.gov.il

מדינת ישראל משרד החקלאות ופיתוח הכפר אגף לדיג ולחקלאות מים

דרישה זו מנותקת לחלוטין מהמציאות כפי שבאה לידי ביטוי בשאר ארצות העולם ותפגע גם היא בענף הדיג החופי ובאפשרות של הצרכן הישראלי לצרוך מעט טונה טרייה תוצרת כחול לבן.

ישנם נושאים סביבתיים נוספים לגביהם נאמרים חצאי אמיתות כמו גודלם של הדגים בשלל (חלק נכבד מהם פשוט בעלי גודל גוף קטן ואין הם פרטים צעירים), והייתכנות כי פעילות של דיג המכמורת במים רדודים תוכל דווקא להתמודד באופן חלקי, עם תופעת התרבותם של מינים מהגרים/פולשים, על חשבון המקומיים, אך איני רואה טעם וגם איני יכול להקיף את כל הנושאים.

האמירה שלי מאד פשוטה, אין כל הצדקה למלחמה הכוללת הזו בענף דיג לגיטימי.
בארסנל הכלים של מנהלי ממשק הדיג בארץ ובעולם ישנם מספיק כלים כדי להתמודד עם שיטת דיג זו, וכך גם נעשה בפועל.

סיכום :

בהתאם למובא מעלה ישנם לא מעט הבהרות שיש לדרוש מהחלה"ט, אך חשוב מכך, יש לקבל החלטות מאוזנות באשר לעתידו של הדיג הישראלי.

יש לבחון אפשרות לצמצום נוסף של צי ספינות המכמורת, אך חייב זה להיות מרצו ולא בכפייה, בנוסף לכך את הצי הנותר יש לפתח כדי שזה יוכל להמשיך ולספק את מוצריו הייחודיים. במסגרת כלל השימושים בים התיכון, יש לשמור על שטחי דיג רציפים, יש לדאוג למסדרונות בהן יוכלו הספינות להמשיך ולעבוד.

את צי סירות הדיג החופי יש לשמור מכל משמר, לדאוג להמשך קיומו של דיג מסורתי שאינו נפרד מהנוף הים תיכוני המורכב של ישראל ואת ענף הדיג הספורטיבי יש להתאים לזמן בו אנו חיים.

אין כל סיבה להפסיק פעילות בשעות הפנאי רק כדי שלגוף כזה או אחר יהיה נוח יותר לאכוף. זו אמירה שאינה קשורה לתקופה בה אנחנו חיים.

בין כל ענפי הדיג האלו ניתן ליצור רגולציה, תוך הבנה והדברות, והם יכולים גם יכולים לחיות ולשגשג זה לצד זה.

הדיג הנו אחד מהמלאכות העתיקות ביותר של המין האנושי, אין ספק כי בתקופת חיינו קיים צורך רב בניהול מקיים של ממשקי הדיג השונים, תוך שמירה על הסביבה הימית, אך יש לעשות זאת תוך שמירה על ענפי הדיג ולא לשם חיסולם.

מי מכס המצוי כיום במעמד של קבלת החלטות, אל יקל ראשו ואל יגדר אחר פרובוקציה ודמגוגיה, האמת פשוטה להבנה.

לכבוד חג הפסח הבא עלינו לטובה, מאחל לכם חג של חירות

בברכת ים כחול ורוח גבית איתנה

ד"ר אורן סונין

מנהל תחום דיג

האגף לדיג וחקלאות המים

משרד החקלאות ופיתוח הכפר

ד"ר אורן סונין מנהל תחום דיג, מעגן הדיג שביט – קישון, ת.ד. 1213 קרית חיים 26105

טל' 04-8418853, פקס 04-8418854, נייד 050-6241658

orens@moag.gov.il

אז מה באמת קורה עם הדיג בישראל?

ד"ר דור אדליסט, מדען דיג מאוניברסיטת חיפה

החל משנת 2016 מבצעת ישראל רפורמה עמוקה בדיג הימי שלה. מטרת הרפורמה המוצהרות הן להביא להסדרת הדיג ולשיפור מצב הדגה והסביבה הימית אל עבר עתיד של דיג בר קיימא. בפועל הרפורמה הזו עלולה להיות מסמך אחרון בארון הקבורה של הדיג המסחרי בישראל. אכן ישנה הסדרה, אך היא מלווה בהפחתה מאסיבית של כושר הדיג של ישראל ובאה, כרגיל, על חשבון השכבות החלשות במשק. כיום ניצבים כיום דייגי ישראל על פי תהום כלכלית, תעסוקתית ואפילו חברתית. שלוש שנים לתוך הרפורמה, הדגים שהובטח להם שימלאו את הים ואת רשתותיהם כתוצאה מהשינויים מבוססים להגיע, והשינויים הקיצוניים שבוצעו ואלו שעדיין מתוכננים מאיימים לשלוח רבים מהם אל לשכות האבטלה ולמעשה לא יאפשרו להם להתפרנס בכבוד מהים. ההסדרה של הדיג היא ברוכה ויש בה אלמנטים חשובים, כגון כינון גוף אכיפה יעיל בדמות היחידה הימית של רשות הטבע והגנים או הסדרה של רישוי הדייגים ומעמדם מול רשויות המס, אבל יש לוודא שהמדיניות המנחה לא כורתת את הענף עליו היא יושבת. כרגע שיני המסור נעוצות היטב בלב הענף וישראל טסה מחוסר-הסדרה היישר להסדרת-יתר של הדיג.

ירידה בכושר הייצור ובטונאז'

עד סוף המאה העשרים, סך שלל הדיג מהים התיכון בישראל נע בין 3,000 ל 5,000 טון בשנה. היו שנים טובות יותר ופחות, אבל בסופה של שנה הענף העסיק וכלכל אלפי אנשים. משנות השמונים עד סוף המאה חלה בדיג ירידה של כ- 1,500 טון בשנה שמקורה בחיסול דיג הסרדינים הישראלי עקב הסכמי סחר חופשי והפחתת מכסים שאפשרו יבוא זול מאירופה. החל מתחילת המאה ה- 21 חווה הענף ירידה נוספת, לסביבות ה- 2,000-2,500 טון בשנה בעיקר בשל פרישת דייגים רבים וצמצום מספר כל השיט הפעילים. מאז שנת 2016, לא רק שהשלל לא עלה כתוצאה מהרפורמה - הוא צנח בחדות בכ- 40% לסביבות ה- 1,300 טון בשנה בלבד. בקמפיין "דגים באחריות" של החברה להגנת הטבע, ששימש לשכנוע מקבלי החלטות ליישם את הרפורמה נכתב: "בתרחיש ניהול אופטימלי של יישום רפורמה מתאימה, אנו צופים פוטנציאל של הכפלת היבול בענף לכדי כ- 5,000 טון שנתי תוך 20 שנים, תוך גידול במספר המועסקים והנהגים מהענף". ובכן, נכון ששנתיים של ניטור הינן פרק זמן קצר לראות בו שינוי, אבל כבר היום ברור שאם מחסלים את הספינות ומוציאים את הדייגים מהים, לא רק שיש ירידה דרסטית במועסקים והנהגים, פשוט לא נותר מי שישם ארגזי דגים על הרציף, והבטחות הקמפיין נראות הזויות מתמיד. הירידה בשנתיים האחרונות חלה בעיקר עקב צמצום דיג המכמורת, ספק הדגים העיקרי בענף, למחצית מכושר הייצור שלו. כ- 90% ממדף היבשת הישראלי הינו קרקעית רכה (חול ובוץ) ודיג מכמורת הוא הדרך היעילה, הנפוצה וכמעט היחידה בעולם לניצול משאב הקרקעית הרכה. צי המכמורת הישראלי קטן גם כן ומוגבל כיום על ידי הרפורמה באופן שחונק אותו לחלוטין, אבל הוא לא היחיד שספג פגיעה.

שיטות הדיג השונות בראי הרפורמה

שווה להתעכב על המכמורת, שכן שיטה זו ספגה את ההגבלות החמורות ביותר וכיום נמצאת למעשה על סף סגירה. המכמורת הוצגה כהרסנית ולא ברת קיימא על ידי החברה להגנת הטבע, למרות שאין אצלנו מכמורות מסוג מחפר, קורה, מכמורות ענק או מכמורות לדיג על מסלע שפגיעתן רעה במיוחד, זאת בזמן ששלל המכמורת היה היחיד שהיה יציב לאורך השנים בדיג הישראלי. אכן היתה ירידה בשלל ליחידת מאמץ לאורך השנים, אך היא חלה יותר בשל עליה במאמץ (כח-מנוע) ופחות בשל ירידה בשלל. מאחר ולא ניתן לדוג שרימפסים, ברבונות, קלמארי ומיני דגים אחרים שאותם רק המכמורת מספקת בשום שיטה אחרת, אובדנם בישראל משמעו החצנת העלויות והמשך יבוא שלהם ממקומות בהם הנזק הסביבתי גדול בהרבה (אפריקה והמזרח הרחוק). את דיג המכמורת הישראלי ניתן לנהל בקלות, עם סגר עונתי שחל כבר כיום וסגירת שטחים מושכלת (במקום סגירה של חצי מהים כפי שקבעה הרפורמה). אם אנחנו רוצים דיג מסחרי בישראל, אין כל סיבה לסגור את המכמורת לחלוטין. גם בשיטות הדיג של הסירות הקטנות חלה עם השנים ירידה, עם יציאת הרבה דייגים מהים וכיום המעטים שנותרו נאבקים אף הם ברפורמה. סקטור הדיג היחיד שנמצא בעליה הוא דיג החובבים, ואפילו הם טוענים כיום להסדרת-יתר ולתקנות מחמירות מדי עבורם. אם כך, כל ענפי הדיג הימי, שבעבר היו ניצים ומאשימים זה את זה בהיעלמות הדגים מהים,

ניצבים היום באותו צד של המתרס. אין צדק סביבתי ללא צדק חברתי, ומומלץ לחשוב מחדש על מהלך הרפורמה כדי לאזן בין השניים.

הדיג הוא לא הגורם היחיד שמשפיע על הדיג.

כמות הדגה המוצאת מהים בשנה נתונה תלויה בגורמים רבים, מהם הקמפיין שהוביל לרפורמה התעלם כמדומה באופן מכוון. השפעות חיצוניות מאסיביות על הדיג באזורנו כוללות את זיהום המים של הים התיכון בשפכים ובפסולת מוצקה, את הפלישה הביולוגית הימית הגדולה בכדור הארץ, במסגרתה מוחלפים כיום החי והצומח המקומיים בכאלו שמגיעים מים סוף ומהאוקיאנוס ההודי והשקט, את הסכירה של הנילוס – אחד הנהרות הגדולים בעולם שכיום אינו מספר חומרי דשן לים שלנו, שהוא גם כך עני מאד בחומרי דשן. בנוסף לאלו, גורמים גיאופוליטיים בים כגון ספנות (נמלים) צבא וביטחון (שטחי אש) גז ונפט (שטחים סגורים נוספים) דוחקים את רגלי הדייגים ומחירי התשומות (דלק, עובדים) הנמצאים בעליה מתמדת מקשים על שרידות הענף. צי הדיג הישראלי קטן. די להביט ברצועת עזה הסמוכה על 40 הק"מ של חוף בלבד שלה ושטח שמרביתו סגור חליפין על ידי הצבא, ובו מוציאים אלפי דייגים כמות גדולה בהרבה של דגים, פשוט מפני שהאוכלוסייה עניה ואופציות התעסוקה מוגבלות. לא כתוצאה מניהול דיג מבריק (או ניהול דיג כלשהו).

השינויים הקיצוניים שבוצעו ואלו שעדיין מתוכננים מאיימים לשלוח רבים מהדייגים אל לשכות האבטלה וכיום אינם מאפשרים להם להתפרנס מהים בכבוד. עיקר הכבוד הזה נכתש ברגל גסה ונעולת סנדלי שורש, שנכנסה לתמונה בשנת 2011, אז החלה החברה להגנת הטבע לעסוק בנושא הדיג בישראל מתוך כוונה להביא להסדרתו. החברה שיגרה קמפיין תקשורתי אגרסיבי בשם "דגים באחריות" שהאשים את דייגי ישראל בריקון הים מדגים תוך התעלמות מהגורמים החיצוניים. הקמפיין התעלם גם מצרכי הדייגים עצמם תוך הסתפקות במראית עין של שיתוף פעולה עמם ובהבטחה לא מבוססת לריבוי דגים כתוצאה משימור הסביבה הימית. בנוסף, הקמפיין פילג ושיסה את הדייגים בשיטות הדיג השונות אלו באלו ורק יישום הרפורמה עצמו גרם להם להבין שהם בעצם נמצאים באותה סירה שוקעת. מודל כלכלי מופרך שיזמה החברה להגנת הטבע מצא נזק מופרך לא פחות בסכום אסטרונומי למשק הישראלי אם לא תבוצע רפורמה, ולאחר סדרה של בג"צים שהגישה החל"ט כנגד אגף הדיג החלש, המשרד להג"ס ורשות הטבע והגנים (השניים האחרונים כמובן הצטרפו לעותרת בטענותיה, מה שסייע לשופטים לצדד בעתירות), חויב פקיד הדיג לבצע רפורמה מקיפה בדיג, שכללה מגבלות דיג מחמירות ביותר. ממצב של תת-רגולציה חמור בענף הדיג, עברה ישראל כהרף עין למצב של עודף רגולציה חמור לא פחות שכמעט ואינו מאפשר לדיג מסחרי להתקיים. לאחר 10,000 שנים של דיג ו 80 שנים של דיג מסחרי, ישראל בעצם מוותרת כאן סופית על שירות המערכת של אספקת הדגים מהים ובוחרת, כמו במרבית ענפי החקלאות, להסתמך על יבוא בלבד.

את מדעני הדיג הימי בישראל ניתן למנות על יד אחת, ובשביל למנות את אלו שבאמת מבינים את המצב היטב, עוד צריך לקפל כמה אצבעות. זה כמובן לא הפריע לחברה להגנת הטבע לגייס עשרות ביולוגים ימיים, שהנם מחבקי דגים מעצם הווייתם, שיחתמו על מסמכי העמדה שרוטשילד הפיק חדשות לבקרים. התפיסה שהוצגה בקמפיין החל"ט, כאילו דג בים שווה לא פחות מאשר דג בצלחת, אינה מספקת פתרון עבור הדייגים ויתרה מכך, אם נחדל לאכול דגים מהים שלנו, איזו סיבה תהיה לנו לשמור עליו מפני זיהום? בשנים האחרונות גוברות אזהרות המדענים מהגעת מזהמים שונים מהים לגופם של צרכני הדגים והפסקת הדיג שומטת את הקרקע מתחת לטיעון הזה כנגד זיהום הים.

צדק סביבתי ללא צדק חברתי מחטיא את המטרה, והאספקט החברתי נזנח לחלוטין במהלך רפורמת הדיג. הים תמיד היה מפלט לגברים קשוחים ולמי שהעדיפו את הגלים על חברת בני האדם, והשבתם של הדייגים ליבשה אינה מבשרת טובות לדייגים או ליבשה. מהטמה גנדי אמר שגדולתה של אומה נשפטת ביחסה לחלקיה החלשים, תוך שהוא אומר זאת לחילופין הן על העניים והן על בעלי החיים. חובה על מי שרוצה לנהל את הדיג להפגין חמלה מהסוג הזה ולהכיל הדואליות הזו בבואו.

מה כוללת הרפורמה?

דיג המכמורת, שמסורתית מספק מעל למחצית מהשלל בישראל, היה זה שספג את עיקר האש. החל מסוף 2016 נפסק לחלוטין הדיג במכמורת לחלוטין בכל צפון ישראל (מחוף דור וצפונה) וכן בעומקים רדודים מ 30 מ' ובמספר אזורים נוספים, כך שכמעט מחצית משדות הדיג במכמורת נגרעו. בנוסף נאסר הדיג במכמורת למשך חודשיים בעונת גיוס הדייגים וגודל העין המזערי בשק המכמורת נקבע על 48 מ"מ. כל השינויים הללו הושתו על הדייגים ומומנו מכיסם.

בדיג החופי, הכולל מערכי חכות ורשתות עמידה, גודל עיני הרשת המזערי הועלה ל 30 מ"מ, נאסר שימוש ברשתות באורך של מעל 2 ק"מ, מערכי חכות בקרקע הוגבלו ל- 1500 קרסים והדיג נאסר למשך חודש בעונת רביית הדגים. בנוסף חויבו לראשונה הדייגים החופיים לנהל ספרים כדין מול רשויות המס בכדי לחדש את רישיון הדיג שלהם. הדיג בצלילה עם מיכלים נאסר לחלוטין.

דיג ההקפה נאסר בעונת הרבייה, וכן במרחק קטן מ 500 מ' מן החוף.

דיג חובבים נאסר אף הוא בעונת הרבייה, מלבד דיג בחכות מהחוף, שמותר כל השנה. עדיין לא תוקנה תקנה, אך בתנאי רישיון הדיג האישי הספורטיבי הוכנס סעיף ובו הגבלת שלל יומית מירבית של 5 ק"ג, או שני דגים מקסימום.

בשל ההחלה הסימולטנית של כלל התקנות, קשה להפריד חלק מההשפעות זו מזו, למשל: 1. השפעת הפסקת הדיג העונתית בשיטות השונות על המאמץ, השלל והשלל ליחידת מאמץ בכל שיטה. 2. השפעות הפסקת הדיג במכמורת בצפון ישראל ובעומקים רדודים מ-30 מ' על מאמץ הדיג ושלל הדגה, על חברת הקרקעית והמערכת האקולוגית בכללותה (לא מתבצעים סקרים באזורים הסגורים לדיג ועל כן איננו יודעים את מצבם של שטחים אלו). 3. השפעת השינוי בגודל העין וההשבתה העונתית על גודל הדגים ברשתות המכמורת.

הטריאדה של הכוחות האנושיים הגדולים הפועלים בים בישראל כללה עד לאחרונה את הספנות (נמלים, אוניות, נתיבי שיט), הביטחון (צה"ל, חיל הים, שטחי אש) והידרוקרובונים (גז, אסדות, צנרת). מאחר ועם הטריאדה אף אחד לא מתעסק ומאחר והדיג הינו סקטור חלש, הצטרפה ההגנה על הסביבה הימית ככוח משמעותי בים לאחרונה, ומול הדיג הפכה את הטריאדה לקוורטט. האינטרסים המשותפים כאן ברורים, אבל כמו במדינות רבות אחרות בעולם, עלינו לאזן את השיקולים, לתת גם לקול הדייגים להישמע ולשלב גם אותם בקבלת ההחלטות.

ניהול בר קיימא הוא ערימת מילים יפות, שלא לומר כוונות טובות, של אנשים שכמעט כולם נכללים במה שקורא הארץ הממוצע היה קורא "אנשים טובים". שוחרי סביבה הם לרב אנשים שמבינים איזה זרם עכור הוא האדם ועד כמה המחיר שהמערכות הטבעיות של כדור הארץ משלמות על כך הוא נורא. על ההבנה הזו יש לשבח אותם, אבל חלקם חוטאים בשנאת אדם של ממש, ובראש פירמידת מושאי השנאה נמצא בדרך כלל האדם השוחט. איתרע מזלם של הדייגים והם שייכים לזן השוחט דגים, מה ששם אותם על הכוונת של קברניטי הרפורמה.

במאמר דעה שהתפרסם החודש בירחון המוביל "Frontiers", קראו החוקרים ליישום קוד התנהגות להגנת הסביבה הימית, הכולל ביקורת עמיתים, ביקורת עיתונאים ואחריות ושקיפות מוגברות שיושגו על ארגוני סביבה, מדענים מטעמם וכל מי שקורא להגנה על הסביבה הימית, זאת בכדי לוודא שהם מדווחים אמת אובייקטיבית, בעודם הולכים על הקו הדק שבין סנגוריה אינטרסנטית (Advocacy) שבצדה הבאת צד אחד בלבד של האמת ללא הצגת מורכבות התמונה, לבין תקשורת מדע (Science Communication) שמצריכה העברת מסרים ברורים. קריאה מעמיקה של מסמכי החל"ט הרבים והארוכים ששימשו כרקע לבג"צים שהוגשו וכחומר לשכנע מקבלי החלטות אינה מותרתה מקום רב לדמיון ואינה עומדת בסטנדרטים מדעיים או אחראים של דיווח אובייקטיבי. האיורים הרבים שבמסמכים מפשטים מארגי מזון ותהליכים מורכבים לשרשרת סיבות ותוצאות ילדותית בדרך שגורמת לאיור הפצצה האיראנית של ביבי להיראות כמו תרשים זרימה של מאיץ חלקיקים. אין ספק שבקמפיין הזה אמת התערבבה עם פייק ניז, וראינו בו הרבה ציטוטים מוטים של מדע גרוע, ציטוטים גרועים של מדע טוב ודיווח מוטה בכללותו. למקבלי החלטות מגיעה תמונה שלמה יותר בטרם יחרצו את דין הדיג והדייגים לחובה בלבד.

Communication professionals in NGOs can mitigate a lack of journalistic capacity in the marine conservation space if they commit to balanced, transparent self-reporting, and to help independent and objective reporting. However, this is not always the case. Mongabay's 2016 *Conservation, Divided* series highlighted that the biggest NGOs often issue "press releases that could convince a misanthrope to love people [and] make whatever they do sound like a resounding success, even when the reality is much more complex" (Hance, 2016). Biased self-reporting can also be off-putting for donors. A recent analysis commissioned by ISEAL, the global best practice community of standard setters, found that funders are more likely to believe communications that contain negative as well as positive impact (Chilvers, 2017). This suggests there is an opportunity for professional marine conservation communicators to contribute to objective reporting while improving relationships with key partners.

19 מאי, 2020

לכבוד:
מר אלון שוסטר
שר החקלאות

הנידון: חוות דעת לגבי שינויים בתקנות הדיג שהתפרסם ב-22 בדצמבר 2016

ד"ר דני גולני
המחלקה לאבולוציה
סיסטמטיקה ואקולוגיה

Dr. Daniel Golani
Department of Evolution,
Systematics and Ecology

מאת: ד"ר דני גולני
האוניברסיטה העברית

החל משנת 2013 החלה "החברה להגנת הטבע" בקמפיין אגרסיבי משולח רסן שלא היה בו שמץ של בסיס מדעי ומקצועי במטרה לפגוע עד כדי חיסולו הסופי של דיג המכמורת הישראלי בים התיכון.

ואכן, בכ"ב בכסלו התשע"ז – 22 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות כנסת ישראל קובץ

התקנות (7746) – תקנות (תיקון) התשע"ז-2016. במסמך זה שונו מספר תקנות והגבלות הקשורות לכלל ענפי הדיג שהיו נהוגות עד אז. בחוות דעת זאת אתייחס לדיג המכמורת בלבד. קבלת הנוסח הסופי של התקנות נובע מקמפיין שהובל על ידי "החברה להגנת הטבע" שאותו ניהלו אנשים שייטכן היו בעלי כוונות טובות אך חסרי ידע מקצועי בסיסי במורכבות הדיג ובמחקר הדיג. מטרתו העיקרית של הקמפיין, שסומנה עוד לפני תחילתו, הייתה הפסקת פעילות דיג המכמורת לאורך חופי הים התיכון של ישראל. לצורך השגת המטרה הוצגה המערכת האקולוגית בים התיכון במצב משברי ההולכת ומתדרדרת ואם לא ייעשה דבר לשינוי המצב היא תקרוס תוך זמן קצר – כשהאשם העיקרי למצב הוא דיג המכמורת. מכון שמובילי הקמפיין היו מודעים לכך שאין בידם את הידע הנחוץ וכל נתון מדעי שיצדיק את המהלך, נשכרו שתי חברות (Modus ו-Tasc) שכל תפקידן היה יצירת דעת קהל וחדירה למקבלי ההחלטות (המערכת המשפטית, הכנסת, פוליטיקאים וכ"ו). בכל פורום שבו הוצגה התכנית, שכאמור, לא היה לה כל בסיס מדעי ומחקרי, הוצגו פני הדברים כ"מוסכמים על הכול", "אין חילוקי דעות", "קיים קונצנזוס" "דעה פה-אחד" וכ"ו. כמובן ש"הקונצנזוס" היה קיים רק אצל אלה שמקור המידע שסופק להם היה על ידי מובילי הקמפיין או החברות Modus ו-Tasc. יש לציין, שכל המדענים שאותם הציגו מנהלי הקמפיין, כתומכים ביוזמה, הם אמנם בעלי רקורד בנושאים שונים הקשורים לים, אולם אף אחד מהם אינו קשור למחקר הדיג (לאיש מהם אין ולו פרסום מדעי אחד הקשור לדיג!).

כל מנהל קמפיין יודע שעל מנת להשיג את מטרתו יש ליצור אווירת משבר ופאניקה שתאפשר החדרת כל רעיון, הזוי ככל שיהיה, שעשוי "לפתור" את הבעיה. על מנת ליצור אווירת של משבר של כביכול קריסה פוטנציאלית של המערכת האקולוגית בים התיכון, נטען ששלל הדיג בישראל ירד ב-40%. נתון זה מוגזם ומציג באופן שגוי ירידה יותר מכפולה בשלל הדיג, מכפי שאירע בפועל. יתירה מכך, בבדיקה שנערכה הסתבר כי הירידה בשלל הדיג בישראל אינה נובעת מירידה בשפעת (abundance) הדגים, אלא מכך שספינות העובדות בשיטת רשת ההקפה (צ'יצ'ולה) חדלו לפעול כמעט לחלוטין

קרית אדמונד י' ספרא
גבעת רם
ירושלים 91904
טלפון: 02-6585872
פקס: 02-6584741

Edmond J. Safra campus
Givat Ram
Jerusalem 91904, Israel
Tel. 972-2-6585872
Fax. 972-2-6584741
dgolani@cc.huji.ac.il

מסיבות כלכליות.

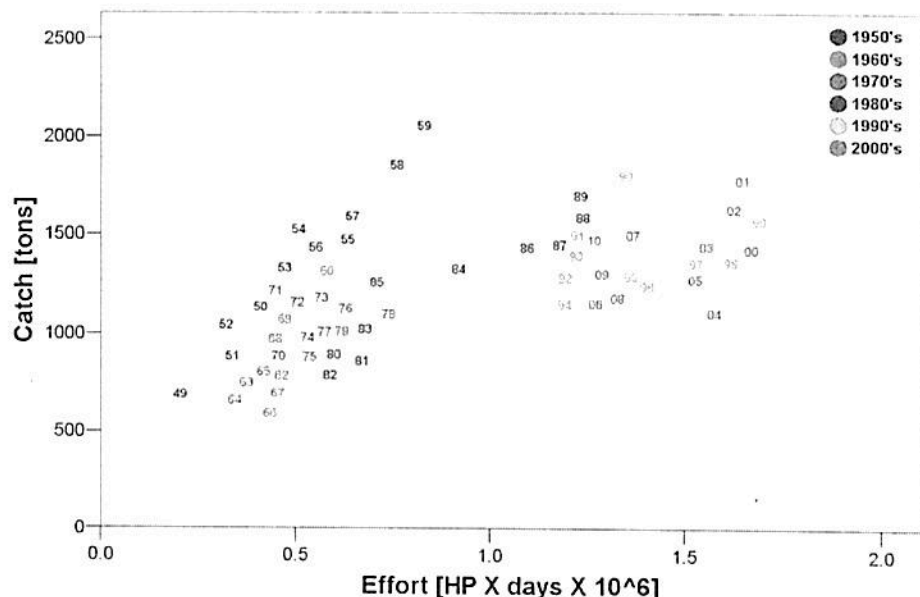
בקמפיין נטען שכמות הדגים בישראל נמוכה בהרבה מזאת הקיימת במזרח טורקיה הנמצאת באותו קו אורך כ-500 ק"מ צפונית לישראל, תוך רמיזה שגורם לכך הוא דיג-יתר בישראל. העובדה הנוגעת לכמות הדגים, הנכונה לכשעצמה, אינה קשורה לדיג בשום צורה. מסיבות הידרוגרפיות טבעיות, כושר הנשיאה של הסביבה הימית הישראלית נמוך באופן ניכר מזה שבטורקיה (יש המכנים את רוב שטחו של מדף היבשת באזורנו "מדבר ימי"). מכון שלא ניתן לצפות אחר הנעשה בתוך הים, התאפשר למנהלי הקמפיין בעלי האג'נדה לנצל עובדה זאת ו"להאשים" את הדיג והדייגים בכך שבישראל יש פחות דגים מאשר בטורקיה. ואכן, תמונת המצב שונה במידה רבה ולכן יש מקום למספר שינויים

והחרגות.

לאחרונה פרסמנו בעיתונות המקצועית את המאמר הבא:

Golani, D., Edelist, D., Lerner, A., Sonin, O. and Motro, U. 2017. A long term (1949-2010) study of catch and effort in Israeli trawl fishery, Eastern Mediterranean Sea. *Acta Adriatica* 58(1): 157- 163.

במאמר זה סיכמנו את פעילות דיג המכמורת הישראלי מקום המדינה ובו הוצג באופן ברור שענף דיג המכמורת הוא היציב מבין ענפי הדיג הישראלי בים התיכון. שני הגרפים המראים זאת מוצגים להלן. הם מסכמים את עיקר הממצאים ומראים שמשנות ה-80 של המאה הקודמת. שבהן נקבע מאמץ הדיג בענף אשר קיים עד היום, לא נראתה ירידה בשלל:

באיור זה מסומנת כל שנה בשתי הספרות האחרונות שלה על פי מאמץ הדיג (ציר ה-X) והשלל של אותה שנה (ציר ה-Y) (כל עשור סומן בצבע שונה). ניתן להיווכח, שכאמור, אין ירידה בשלל.

ד"ר דני גולני
המחלקה לאבולוציה
סיסטמטיקה ואקולוגיה

Dr. Daniel Golani
Department of Evolution,
Systematics and Ecology

קרית אדמונד י" ספרא
גבעת רם
ירושלים 91904
טלפון: 02-6585872
פקס: 02-6584741

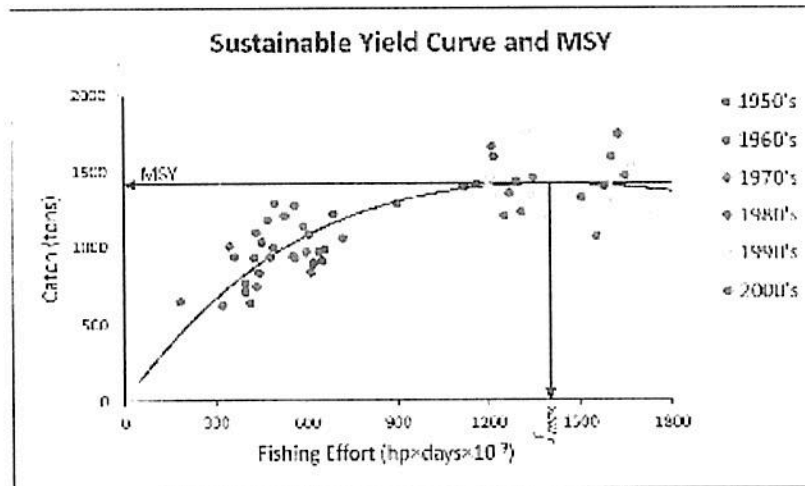
Edmond J. Safra campus
Givat Ram
Jerusalem 91904, Israel
Tel. 972-2-6585872
Fax. 972-2-6584741
dqolani@cc.huji.ac.il

בנוסף לכך חשוב גם מאמץ הדיג המרבי (Maximum Sustainable Yield). זהו מאמץ הדיג המרבי שניתן להפעיל בלי לפגוע בדגה (f_{max}). מעבר לו המערכת מגיעה למצב של דיג-יתר (Overfishing).

ד"ר דני גולני
המחלקה לאבולוציה
סיסטמטיקה ואקולוגיה

Dr. Daniel Golani
Department of Evolution,
Systematics and Ecology

באיור זה ניתן לראות שרק במספר מועט של שנים הייתה חריגה קטנה מערך זה שלא הובילה לקריסת הדגה.

בניגוד לטענות ההזויות של מובילי הקמפיין של "החברה להגנת הטבע" שאמרו שצמצום דיג המכמורת יביא לעליה דרסטית בשלל, התקבלו התקנות להגבלת הדיג שהובילו למצב הפוך (נתוני 2018 נאספו אך לא פורסמו).

קרית אדמונד י' ספרא
גבעת רם
ירושלים 91904
טלפון: 02-6585872
פקס: 02-6584741

Edmond J. Safra campus
Givat Ram
Jerusalem 91904, Israel
Tel. 972-2-6585872
Fax. 972-2-6584741
dqolani@cc.huji.ac.il

דרך נוספת להביט בשלל ליחידת מאמץ

ד"ר דני גולני
המחלקה לאבולוציה
סיסטמטיקה ואקולוגיה

Dr. Daniel Golani
Department of Evolution,
Systematics and Ecology

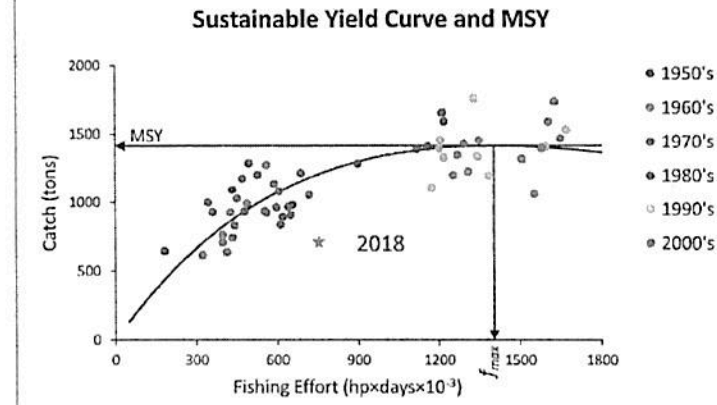

Fig. 2. Surplus yield curve and MSY for the catch of the Mediterranean trawl fishery of Israel for the years 1949–2010

Source: Golani et al. 2018

כאן, אולי המקום, לחדש את הדרישה לפרסום הדוח השנתי של אגף הדיג שהתפרסם מאז קום המדינה וחדל להתפרסם מאז 2008. לא ניתן לבצע ניהול ראציונלי של משאבי הים ללא שקיפות הנתונים.

עיקר התקנות ששונו בתקנות הדיג החדשות (תקנות הדיג (תיקון) (התשע"ז – 2016) שעלולות להיות בעלות השפעה ניכרת על דיג המכמורת הן:

א. הגבלת הדיג במים רדודים מ-40 מ'.

ב. השבתת הדיג בחודשי האביב והקיץ לתקופה של 60 עד 90 ימים.

ג. איסור דיג מכמורת צפונית לקו טנטורה.

לאור האמור לעיל להלן חוות דעתי:

- לא ברור על סמך איזה מחקר או סקר (לא ידוע לי שנעשה כזה) נקבע דווקא העומק של 40 מ' ולא עומק אחר (למשל 30, 50 או 80 מ'). חוששני שעומק זה נקבע תוך כוונה לפגוע כלכלית בדייגי המכמורת שלא יתאפשר להם לדוג חסילונים (שרימפס) שהם, אגב, מינים פולשים מים סוף שיש הטוענים שרצוי לסלקם מהמערכת הים תיכונית.
- יעילות השבתת צי המכמורתנים שכוללת רק את חופי ישראל (190 ק"מ בלבד – כולל גם את החלק הצפוני) נידונה ואף בוצעה בעבר. יעילות ההשבתה יכולה להיקבע אך ורק על ידי עריכת סקר דגה קפדני והשוואת תוצאותיו לשנים קודמות בהן לא התקיימה השבתה.

קרית אדמונד י' ספרא
גבעת רם
ירושלים 91904
טלפון: 02-6585872
פקס: 02-6584741

Edmond J. Safra campus
Givat Ram
Jerusalem 91904, Israel
Tel. 972-2-6585872
Fax. 972-2-6584741
dqolani@cc.huji.ac.il

הערה: אינני מתייחס כלל, במסמך זה, לנושא של זכותם של הדייגים לשיפוי בזמן ההשבתה.
ג. כמו בסעיף א'. לא ברור כיצד ועל סמך מה והאם נערכו מחקרים או סקרים שבהם נקבע קו של
טנטורה ולא אחר. יש לתת הסבר לכך, אם קיים. מכל מקום, מבדיקת שלל המכמורת מסתבר
שבעומקים הרדודים (25-40 מ') רוב השלל מורכב מדגים וסרטנים (שרימפס) לספסיינים
(ממוצא ים סופי) שהם אינם מקוריים בים התיכון. לכן, אם אכן קיימת מגמה להפחתת המינים
הפולשים, רצוי לבדוק את השפעת דיג המכמורת בעומקים הרדודים על אותם מינים.

לסיכום, אני תקווה, שעם כניסתך למשרד החקלאות, תיערך חשיבה מחדש לגבי תקנות הדיג
והתאמתן למצב הדיג בישראל.

אהיה זמין בכל עת, בכתב או בעל פה, למתן תשובות והבהרות בנושא.

ד"ר דני גולני
המחלקה לאבולוציה
סיסטמטיקה ואקולוגיה

Dr. Daniel Golani
Department of Evolution,
Systematics and Ecology

בכבוד רב,

ד"ר דני גולני

קרית אדמונד י' ספרא
גבעת רם
ירושלים 91904
טלפון: 02-6585872
פקס: 02-6584741

Edmond J. Safra campus
Givat Ram
Jerusalem 91904, Israel
Tel. 972-2-6585872
Fax. 972-2-6584741
dgolani@cc.huji.ac.il

